

آئین نامه ساماندهی کودکان خیابانی

فصل اول - کلیات ماده ۱- اصطلاحات زیر در آیین نامه در معانی مشروح مربوط به کار می‌روند:

۱- کودک خیابانی: فرد کمتر از ۱۸ سال تمام که به صورت محدود یا نامحدود در خیابان به سر می‌برد، اعم از کودکی که هنوز با خانواده خود تماس دارد و از سرپناه برخوردار است و یا کودکی که خیابان را خانه خود می‌داند و رابطه او با خانواده به ...

فصل اول - کلیات

ماده ۱- اصطلاحات زیر در آیین نامه در معانی مشروح مربوط به کار می‌روند:

۱- کودک خیابانی: فرد کمتر از ۱۸ سال تمام که به صورت محدود یا نامحدود در خیابان به سر می‌برد، اعم از کودکی که هنوز با خانواده خود تماس دارد و از سرپناه برخوردار است و یا کودکی که خیابان را خانه خود می‌داند و رابطه او با خانواده به حداقل رسیده و یا اساساً چنین ارتباطی وجود ندارد.

۲- ساماندهی: مجموعه فعالیتهایی که توسط نهادها، سازمانها و دستگاههای اجرایی دولتی و غیر دولتی تعریف شده در این آیین‌نامه، از شناسایی، جذب و پذیرش کودکان خیابانی آغاز و تا رسیدن وی به فرجام قابل اطمینان ادامه می‌یابد.

۳- شناسایی: ارتباطی که توسط مددکار اجتماعی با کودک خیابانی شکل می‌گیرد و به تشخیص وضع موجود وی می‌انجامد.

۴- جذب : ارتباط تقویت مددکار اجتماعی با کودک خیابانی که جلب اعتماد و پذیرش ارتباط از سوی کودک خیابانی را به همراه دارد. این فعالیت با هدف آگاه نمودن کودک خیابانی از منابع و خدماتی که می‌تواند در اختیار او قرار گیرد انجام پذیرد.

۵- اقامت: حضور کوتاه مدت، میان مدت و دراز مدت کودک خیابانی در مرکز اقامت که شامل سه سطح زیر می‌شود:

الف - اقامت کوتاه مدت: حضور کودک خیابانی در مرکز اقامت حداکثر به مدت ۲۱ روز.

ب- اقامت میان مدت: حضور کودک خیابانی در مرکز اقامت بیشتر از ۲۱ روز تا یک سال.

ج- اقامت دراز مدت: حضور کودک خیابانی بی‌سرپرست یا بدسرپرست در مراکز شبانه‌روزی تا پایان ۱۸ سالگی مطابق با آیین‌نامه مراکز شبانه‌روزی سازمان بهزیستی کشور.

تبصره - در موارد استثنایی و در صورت ضرورت با نظر تیم تخصصی مدت اقامت موضوع بند «الف» حداکثر یک دوره قابل تمدید می‌باشد.

۶- مراکز کودکان خیابانی: مراکزی که در آنها خدمات تخصصی به کودکان خیابانی ارائه می‌شود. این مراکز در چهار سطح زیر می‌باشند:

الف - مراکز و پایگاه‌های سطح یک (سرپایی): مراکز و پایگاه‌های ثابت و سیاری که بدون اقامت کودک نسبت به ارائه خدمات سرپایی به وی و خانواده‌اش اقدام می‌نمایند.

ب- مراکز سطح دو (اقامت کوتاه مدت): مراکزی که امکان اقامت کودک حداکثر تا ۲۱ روز

فراهم می‌کنند (موضوع جزء « الف » بند (۵) ماده (۱) این آیین‌نامه)

ج- مراکز سطح سه (اقامت میان مدت): مراکزی که امکان اقامت کودک را حداکثر تا یک سطح

مهیا می‌کند. * موضوع جزء «ب» بند (۵) ماده (۱) این آیین‌نامه (

د- مراکز سطح چهار (اقامت دراز مدت): مراکزی که امکان اقامت کودکان بی‌سرپرست یا

بدسرپرست را تا پایان ۱۸ سالگی تأمین می‌کند.(موضوع جزء «ج» بند (۵) ماده (۱) این آیین‌نامه)

۷- پذیرش: برقراری رابطه پایدار حرفه‌ای که زمینه را برای اجرای فرآیند مشکل‌گشایی در سطح

مختلف فراهم می‌کند. پذیرش در سه سطح زیر انجام می‌پذیرد:

الف - پذیرش سطح یک: برقراری ارتباط فعال مددکار با کودک خیابانی برای فراهم نمودن

حمایتهای لازم ، بدون نگهداری کودک در مرکز اقامت. این نوع پذیرش در مرکز کودکان خیابانی

سطح یک صورت می‌پذیرد.

ب- پذیرش سطح دو: اقامت کوتاه مدت کودک خیابانی در مرکز سطح دو برای دریافت خدمات

تخصصی بیشتر . (پذیرش سطح (۲) از طریق از سطح (۱) یا به طور مستقیم انجام می‌شود).

ج- پذیرش سطح: اقامت میان مدت کودک خیابانی در مرکز سه برای دریافت خدمات تخصصی

و حمایتهای بیشتر . (پذیرش سطح (۳) از طریق ارجاع از سطوح (۱) و (۲) انجام می‌شود).

د- مراکز سطح چهار (اقامت بلند مدت): این مراکز مستقیماً و یا با اعطای مجوز رسمی سازمان بهزیستی کشور به اشخاص حقیقی و حقوقی تأسیس و اداره می‌شوند.

تبصره - اقامت بلند مدت و میان مدت کودکان خیابانی که در مراکز سطح (۳۹ و ۴) انجام می‌گیرد می‌تواند به اشخاص حقیقی و حقوقی و سازمانها و مؤسسات غیر دولتی علاقمند و واجد صلاحیت واگذار شود. ضوابط و شاخصهای تشکیل (فضای فیزیکی، نیروی انسانی و غیر) نحوه اداره و کنترل کیفیت این مراکز بر اساس آیین‌نامه ضوابط تأسیس و انحلال مراکز نگهداری کودکان خیابانی، موضوع بند (۲) ماده (۲۶) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت - مصوب ۱۳۸۰ - توسط سازمان بهزیستی کشور تهیه و ابلاغ خواهد شد.

۸- ترخیص: پایان اقدامات تیم تخصصی مراکز و دستیابی به اهداف تعیین شده که منجر به پاسخگوی به نیازهای کودک در کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت می‌گردد. بازگشت کودک به کانون خانواده اولویت اقدامات ترخیص مراکز خواهد بود.

۹- پیگیری : سلسله اقداماتی که به منظور پیشگیری از بروز مجدد مشکل برای کودک پس از ترخیص از طریق تماس با خانواده و بازدید از شرایط خانوادگی یا دعوت والدین یا خانواده کودک یا سرپرستان وی جهت بررسی و مشاوره‌های مددکاری انجام می‌پذیرد.

۱۰- توانمندسازی: فرآیندی است که طی آن مجموعه اقدامات و خدماتی با هدف تحقق زندگی عادی با حداقل وابستگی به منابع حمایتی و ارتقاء تواناییها و مهارتهای آموزشی، اجتماعی و حرفه‌آموزی به کودک و یا خانواده وی ارائه می‌شود.

۱۱- تیم تخصصی: شامل گروهی از متخصصین و کارشناسان از جمله سرپرست مرکز، روانشناس، مددکار اجتماعی، روانپزشک، پزشک، پرستار، کارشناس حقوقی، مربی و غیره است که به صورت سیار یا ثابت به ارائه خدمات تخصصی به کودکان خیابانی و خانواده وی می‌پردازند.

۱۲- نهادهای حامی: کلیه نهادها و سازمانهایی که به استناد اساسنامه یا وظایف سازمانی، نسبت به ارائه تمام یا بخشی از خدمات موضوع این آیین نامه به کودکان خیابانی اقدام می‌نمایند.

فصل دوم - روند اجرایی

ماده ۲- سازمان بهزیستی کشور موظف است با همکاری و مشارکت شهرداری، انجمنهای خیریه، تشکلهای غیر دولتی و نیروی انتظامی و با استفاده از مددکار اجتماعی (در قالب تیم تخصصی سیار یا مستقر در مراکز که با همکاری شهرداریها سازماندهی خواهد شد). نسبت به شناسایی، جذب، پذیرش و توانمند سازی کودکان خیابانی در کلیه مراکز استانها و در صورت صلاحدید کار گروه اجتماعی استان در شهرهای بالای دویست هزار نفر اقدام نماید.

تبصره ۱- نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران موظف است در مواردی که سلامت جسمانی و روانی کودک در معرض خطر جدی قرار می‌گیرد در امر جذب سازمان بهزیستی کشور همکاری نماید.

ماده ۳- در هر مرحله مسئولیت پیگیری پس از ترخیص کودک به عهده مرکز ترخیص کننده است به جز مرکز سطح یک موضوع این آیین نامه و این امر تا رسیدن وی به فرجام قابل اطمینان ادامه می یابد.

ماده ۴- در صورت تحویل کودک خیابانی به خانواده، بهزیستی استانها و سایر نهادهای حامی موظفند در زمینه حمایت مادی و معنوی خانواده اقدامات لازم را به عمل آورند و هر شش ماه یک بار گزارش اقدامات خود را به سازمان بهزیستی کشور و کارگروه اجتماعی استان اعلام نمایند.

ماده ۵- اداره کل بهزیستی استانها به منظور تأمین هماهنگی بین بخشی و استفاده از همکاری سایر سازمانها و ادارات کل ذی ربط موظفند مسایل مربوط به ساماندهی کودکان خیابانی را به طور مستمر در کارگروه اجتماعی استان مطرح و نسبت به جلب همکاری و مشارکت سازمانها و نهادهای ذی ربط اقدام نمایند.

فصل سوم - وظایف سازمانها و نهادهای همکار در ساماندهی کودکان خیابانی

ماده ۶- سازمانها و نهادهای همکار در فرآیند ساماندهی کودکان خیابانی در زمینه های تعیین شده زیر همکاری خواهند نمود:

۱- نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران:

الف - برقراری امنیت در کلیه مراحل اجرایی (امنیت مراکز و تیمهای سیار).

ب- اقدامات لازم برای اجرای تبصره (۲) ماده (۲) این آیین نامه .

ج- تعیین تکلیف کودکان خیابانی بزهکار.

۲- وزارت دادگستری :

الف - صدور مجوزها و احکام قضایی لازم در مراحل مختلف ساماندهی .

ب- ارایه مشاوره حقوقی لازم جهت تسهیل ساماندهی کودکانی خیابانی.

۳- شهرداری :

الف - تخصیص و تجهیز فضای فیزیکی مناسب جهت اجرای مراحل ساماندهی به استناد ماده

(۶) قانون شهرداریها.

ب- تأمین امکانات مورد نیاز ساماندهی یا اجرای تصمیمات کارگروه اجتماعی استان .

۴- وزارت کار و امور اجتماعی :

الف - ارایه تسهیلات اعتباری اشتغال‌زا به خانواده‌های جویای کار کودکان خیابانی و کودکانی

بالای پانزده سال (با اولویت).

ب- آموزش رایگان مهارت‌های شغلی به خانواده کودکان خیابانی و کودکان بالای پانزده سال

توسط سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای .

۱- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی :

الف - تأمین نیازهای بهداشتی و درمانی کودکان خیابانی و خانواده درجه اول آنان و تأمین پزشک و پرستار مورد نیاز مراکز ساماندهی کودکان خیابانی.

ب- ارایه خدمات بهداشت و درمان در مراکز سطح (۲) و (۳)

۲- سازمان بیمه و خدمات درمانی:

تأمین و صدور بیمه نامه خدمات درمانی برای کودک و خانواده درجه اول وی حسب اعلام بهزیستی استانها.

۳- سازمان تأمین اجتماعی:

پوشش درمانی و خدماتی مورد نیاز کودک و خانواده درجه اول وی در مراکز درمان و بیمارستانهای تابعه بدون دریافت وجه.

۴- سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران :

الف- انجام اقدامات فرهنگی و تبلیغی لازم .

ب- تهیه برنامه‌ها و تیزرهای لازم برای آگاه سازی اقشار مختلف جامعه

ج- همکاری رسانه‌ای با سازمانهای مسئول در جهت انجام وظایف محوله به آنان.

۵- جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران:

تأمین خدمات حمایتی و انسان دوستانه جهت کودک و خانواده وی در حد مقدور حسب درخواست بهزیستی استانها.

۱۰- وزارت آموزش و پرورش :

الف - هشدار و آگاه سازی اولیا دانش آموزان از طریق طرح مسئله توسط انجمنهای اولیا و مربیان

ب- شناسایی و راهنمایی دانش آموزانی که در معرض آسیب هستند از طریق اولیا و مربیان.

پ- شناسایی و راهنمایی دانش آموزانی که در معرض آسیب هستند از طریق مشاور مدرسه با همکاری مددکاران سازمان بهزیستی .

ج- ارایه آموزشهای لازم و آگاه سازی دانش آموزان توسط مربیان و معلمان در خصوص خطرات فرار از خانه و گروههای آسیب رسان و دامهای اجتماعی .

۱۱- کمیته امداد امام خمینی(ره):

اعمال حمایتهای لازم از خانوادههای تحت پوشش حمایتی که دارای کودکان خیابانی بوده اند.

فصل چهارم - هماهنگی و نظارت

ماده ۷- هماهنگیهای لازم و نظارت بر حسن اجرای مفاد این آیین نامه در استانها توسط کارگروه اجتماعی استان اعمال خواهد شد.

تبصره - چنانچه کارگروه اجتماعی استان ضروری بداند، کارگروهی با ترکیب و وظایف مشابه در سطح شهرستان نیز قابل تشکیل خواهد بود.

ماده ۸- اداره کل بهزیستی استانها موظفند محورهای زیر را در کارگروه اجتماعی استان مطرح و نسبت به تحقق موارد زیر پیگیری نمایند:

۱- بررسی فرآیند و عملکرد هر یک از دستگاهها و نهادهای مجری در هر یک از مراحل اجرای طرح ساماندهی .

۲- بررسی و رسیدگی به شکایات و تخلفات و بررسی گزارشهای ادارات بهزیستی یا کارگروه اجتماعی شهرستان.

۳- فراهم نمودن تمهیدات لازم برای تسهیل اجرای برنامههای عملیاتی ساماندهی کودکان خیابانی در سطح استان.

۴- ایجاد تعهد و حمایت سیاسی از اجرای برنامههای عملیاتی ساماندهی کودکان خیابانی در سطح استان .

۵- برقراری هماهنگی بین بخشی در سطح سازمانها و نهادهای اجرایی دولتی و غیر دولتی در راستای تحقق اهداف برنامه.

۶- ارزیابی عملکرد و پایش مستمر شاخصهای تعیین شده در سطح استان.

۷- تحلیل وضع موجود در استان بر اساس گزارشهای دریافت شده از شهرستانها.

۸- ترسیم وضعیت مطلوب استان بر اساس شاخصهای کشور و داده‌های شهرستانها.

۹- تهیه چارچوب آموزش، برقراری ارتباط و اطلاع رسانی عمومی و ایجاد هماهنگی در زمینه‌های زیر:

الف - برقراری ارتباط با انجمنهای خیریه و اطلاع رسانی در این زمینه .

ب- برقراری ارتباط با مسئولان سیاسی ، اجتماعی و مذهبی استان و جلب حمایت آنان.

ج- آگاه سازی مردم از آرمانها و هدفهای برنامه با استفاده از وسایل ارتباط جمعی استان.

۱۰- جمع‌آوری و تحلیل مستندات و گزارشهای ادواری و موردی شهرستانها.

۱۱- ایجاد بستر لازم جهت توانمندسازی فرد و خانواده وی .

تبصره - در صورت تشخیص کارگروه اجتماعی استان، سایر سازمانها و نهادها علاوه بر سازمانها و نهادهای موضوع ماده (۶) این آیین نامه با سازمان بهزیستی کشور در فرآیند ساماندهی کودکان خیابانی همکاری خواهند نمود.

فصل پنجم: مقررات عمومی

ماده ۹- سازمان بهزیستی کشور موظف است با مشارکت و همکاری سازمانها و نهادهای ذی ربط نسبت به راه اندازی مراکز سطوح چهارگانه موضوع این آیین نامه در کلیه مراکز استانهایی که با مشکل کودکان خیابانی مواجه می باشند اقدام نماید.

ماده ۱۰- سازمان بهزیستی کشور مجاز است از محل اعتبارات سازماندهی کودکان خیابانی نسبت به جذب نیروی متخصص مورد نیاز به صورت قراردادی با هماهنگی سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور اقدام نمایند.

ماده ۱۱- سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور موظف است اعتبارات مورد نیاز جهت اجرای این آیین نامه را تأمین و در اختیار وزارت رفاه و تأمین اجتماعی قرار دهد.

ماده ۱۲- وزارت رفاه و تأمین اجتماعی هماهنگی اجرای این آیین نامه را بر عهده دارد و این امر را توسط شورایی متشکل از دستگاههای ذی ربط در ماده (۶) به انجام می رساند و هر شش ماه یک بار گزارش اقدامات انجام یافته را تحلیل و جمع بندی و به شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی ارائه خواهد نمود.

قانون مبارزه با مواد مخدر

ماده ۱۵ : اعتیاد جرم است ولی به کلیه معتادان اجازه داده می شود به مراکز که از طرف وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی مشخص میگردد مراجعه و نسبت به درمان و باز پروری خود اقدام نمایند. تبصره ۱ : معتادان مذکور در طول مدت درمان باز پروری از تعقیب کیفری جرم اعتیاد معاف می باشند. تبصره ۲ : هزینه های تشخیص، درمان و دارو و باز پروری توسط شخص معتاد براساس تعرفه های مصوب به واحدهای ذیربط پرداخت می شود.

ماده ۱ : اعمال زیر جرم است و مرتکب به مجازاتهای مقرر در این قانون محکوم می شود :

- ۱- کشت خشخاش و کوکا مطلقا و کشت شاهدانه به منظور تولید مواد مخدر.
- ۲- وارد کردن ، ارسال ، صادر کردن ، تولید و ساخت انواع مواد مخدر.
- ۳- نگهداری، حمل، خرید، توزیع ، اخفا، ترانزیت ، عرضه و فروش مواد مخدر.
- ۴- دایر کردن یا اداره کردن مکان برای استعمال مواد مخدر.
- ۵- استعمال مواد مخدر به هر شکل و طریق ، مگر در مواردی که قانون مستثنی کرده باشد.
- ۶- تولید ، ساخت، خرید فروش نگهداری، آلات و ادوات و ابزار مربوط به ساخت و استعمال مواد مخدر.

۷- فرار دادن یا پناه دادن متهمین، محکومین مواد مخدر که تحت تعقیب اند و یا دستگیر

شده اند.

۸- امحا یا اخفا ادله جرم مجرمان

۹- قراردادن مواد مخدر یا آلات و ادوات استعمال در محلی به قصد متهم کردن دیگری. تبصره: منظور از مواد مخدر در این قانون کلیه مواردی است که در تصویبنامه راجع به فهرست مواد مخدر مصوب ۱۳۳۸ و اصلاحات بعدی آن احصا یا توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به عنوان مخدر شناخته و اعلام می گردد.

ماده ۲: هر کس مبادرت به کشت خشخاش یا کوکا کند و یا برای تولید مواد مخدر به کشت شاهدانه پردازد علاوه بر امحا کشت بر حسب میزان کشت به شرح زیر مجازات خواهد شد:

۱- بار اول ۱۰ تا ۱۰۰ میلیون ریال جریمه نقدی.

۲- بار دوم ۵۰ تا ۵۰۰ میلیون جریمه نقدی و سی تا هفتاد ضربه شلاق.

۳- بار سوم ۱۰۰ تا یک میلیارد ریال جریمه نقدی و یک تا هفتاد ضربه شلاق و دو تا پنج سال حبس.

۴- بار چهارم، اعدام

تبصره: هرگاه ثابت کشت خشخاش یا کوکا یا شاهدانه به دستور مالک و یا مستاجر ملک و یا قائم مقام قانونی آنها صورت گرفته است شخص دستور دهنده که سبب بوده است به شرط آن که اقوی از مباشر باشد به مجازاتهای مقرر در این ماده محکوم می شود و مباشر که مقصدی کشت بوده است به ۱۰ تا ۳۰ میلیون ریال محکوم می شود و مباشر که متصدی کشت بوده است به ۱۰ تا ۳۰ میلیون ریال جریمه نقدی و ۱۵ تا ۴۰ ضربه شلاق محکوم خواهد شد.

ماده ۳: هر کس بذر یا گرز خشخاش یا بذر یا برگ کوکا و یا بذر شاهدانه نگهداری مخفی و یا

حمل کند یک میلیون تا ۳۰ میلیون ریال جریمه نقدی و یک تا ۷۰ ضربه شلاق محکوم خواهد شد در مورد شاهدانه قصد تولید مواد مخدر از آنها باید احراز شود.

ماده ۴: هر کس بنگ، چرس، گراس، تریاک، شیر، سوخته و یا تفاله تریاک را به هر نحوی به کشور وارد و یا به طریقی صادر و ارسال نماید یا مبادرت به تولید، ساخت توزیع یا فروش کند یا در معرض فروش قرار دهد با رعایت تناسب و با توجه به مقدار مواد مذکور به مجازاتهای زیر محکوم می شود:

- ۱- تا ۵۰ گرم تا ۴ میلیون ریال جریمه نقدی و تا ۵۰ ضربه شلاق.
- ۲- بیش از ۵۰ گرم تا ۵۰۰ گرم از ۴ میلیون تا ۵۰ میلیون ریال جریمه نقدی و بیست تا هفتاد و چهار ضربه شلاق و در صورتیکه دادگاه لازم بداند تا سه سال حبس.
- ۳- بیش از ۵۰۰ گرم تا ۵ کیلو گرم از ۵۰ میلیون ریال تا دویست میلیون ریال جریمه نقدی و ۵۰ تا ۷۴ ضربه شلاق و سه تا پانزده سال حبس.
- ۴- بیش از ۵ کیلو گرم اعدام و مصادره اموال به استثناء هزینه تامین زندگی متعارف برای خانواده محکوم.

۲- تبصره: هر گاه محزر شود مرتکبین جرایم موضوع بند ۴ این ماده برای بار اول مرتکب این جرم شده و موفق به توزیع یا فروش آنها هم نشده و مواد، ۲۰ کیلو یا کمتر باشد دادگاه با جمع شروط مذکور آنها حبس ابد و ۷۴ ضربه شلاق و مصادره اموال به استثناء هزینه تامین زندگی متعارف برای خانواده آنها محکوم مینماید در اوزان بالای ۲۰ کیلو گرم مرتکبین تحت هر شرایطی اعدام می شوند.

ماده ۵: هر کس تریاک و دیگر مواد مذکور در ماده ۴ خرید نگهداری، مخفی یا حمل کند با رعایت تناسب و با توجه به مقدار مواد و تبصره ذیل همین ماده به مجازاتهای زیر محکوم میشود:

- ۱- تا ۵۰ گرم تا ۳ میلیون ریال جریمه نقدی و ۵۰ ضربه شلاق.
- ۲- بیش از ۵۰ گرم تا ۵۰۰ گرم ۵ تا ۱۵ میلیون ریال جریمه نقدی و ۱۰ تا ۷۴ ضربه شلاق.
- ۳- بیش از ۵۰۰ گرم تا ۵ کیلو گرم ۱۵ میلیون تا ۶۰ میلیون ریال جریمه نقدی و ۴۰ تا ۷۴ ضربه شلاق و دو تا ۵ سال حبس.

- ۴- بیش از ۵ کیلو گرم تا ۲۰ کیلو گرم ۶۰ تا ۲۰۰ ریال جریمه نقدی و ۵۰ تا ۷۴ ضربه شلاق و ۵ تا ۱۰ سال حبس و در صورت تکرار برای بار دوم علاوه بر مجازاتهای مذکور به جای جریمه مصادره اموال به استثنا هزینه تامین زندگی متعارف برای خانواده محکوم و برای سوم اعدام و مصادره اموال به استثنا هزینه تامین زندگی متعارف برای خانواده محکوم.
- ۵- بیش از ۲۰ کیلوگرم تا ۱۰۰ کیلو گرم علاوه بر مجازات مقرر در بند ۴ به ازای هر کیلوگرم دو میلیون ریال مجازات جزای نقدی مرتکب اضافه می گردد و در صورت تکرار اعدام و مصادره اموال به استثنا هزینه تامین زندگی متعارف برای خانواده محکوم.
- ۶- بیش از ۱۰۰ کیلوگرم علاوه بر مجازات جریمه نقدی و شلاق مقرر در بندهای ۴ و ۵ حبس ابد در صورت تکرار و اعدام و مصادره اموال به استثنای تامین زندگی متعارف برای خانواده محکوم.

تبصره: مرتکبین جرایم فوق چنانچه به صورت زنجیره ای عمل کرده باشند مواد برای مصرف داخل باشد مشمول مجازاتهای ماده ۴ خواهند بود. و چنانچه از دو شرط موجود نباشد به

مجازاتهای این ماده محکوم می گردند. ماده ۶: مرتکبین جرایم مذکور در هر یک از بندهای ۱، ۲ و ۳ دو ماده ۴ و ۵ در صورت تکرار جرم مذکور در همان بند یا هر یک از بندهای دیگر، برای بار دوم به یک برابر و نیم برای بار سوم به دو برابر و در مرتبه های بعدی به ترتیب دو نیم، سه، سه و نیم و... برابر مجازات جرم جدید محکوم خواهند شد مجازات شلاق برای بار دوم به بعد حداکثر ۷۴ ضربه است.

چنانچه در نتیجه تکرار جرایم موضوع بندهای مذکور از ماده ۴ میزان مواد به بیش از ۵۰ کیلو گرم برسد مرتکب به مجازات اعدام و مصادره اموال محکوم می شود و چنانچه در نتیجه تکرار جرایم مذکور از دو ماده ۴ و ۵ یا بندهای مذکور در ماده ۵ مواد به بیش از ۵ کیلو گرم برسد و دو برابر مجازات بند ۴ از ماده ۵ محکوم خواهد شد.

ماده ۷: در صورتی که مرتکب جرایم مذکور در مواد ۴ و ۵ از کارکنان دولت یا شرکتهای دولتی و سازمانها و شرکتهای وابسته به دولت باشد و مطابق قوانین استخدامی مشمول انفصال از خدمات دولتی نگردد علاوه بر مجازاتهای مذکور در مواد قبل برای بار اول به شش ماه انفصال و برای دوم به یک سال انفصال و برای بار سوم به انفصال دائم از خدمات دولتی محکوم می شود.

ماده ۸: هر کس هرویین، مرفین، کوکائین و دیگر مشتقات شیمیایی مرفین و کوکایی را وارد کشور کند یا مبادرت به ساخت، تولید، توزیه، صدور، ارسال، خرید و فروش نماید و یا در معرض فروش قرار دهد و یا نگهداری مخفی یا حمل کند با رعایت تناسب و با توجه به میزان مواد به شرح زیر مجازات خواهد شد:

۱- تا پنج سانتی گرم از پانصد هزار ریال تا یک میلیون ریال جریمه نقدی و ۲۰ تا ۷۰ ضربه شلاق.

۲- بیش ۵ سانتی گرم تا یک گرم از دو میلیون تا شش میلیون ریال جریمه نقدی و ۳۰ تا ۷۰ ضربه شلاق.

۳- بیش از یک گرم تا چهار گرم از ۸ میلیون تا ۲۰ میلیون ریال جریمه نقدی و دو تا پنج سال حبس و ۳۰ تا ۷۴ ضربه شلاق.

۵- بیش از ۱۵ گرم تا ۳۰ گرم از ۴۰ میلیون تا ۶۰ میلیون ریال جریمه نقدی و ۱۰ تا ۱۵ سال حبس و سی تا هفتاد و چهار ضربه شلاق.

۶- بیش از سی گرم اعدام و مصادره اموال با استثنای هزینه تامین زندگی متعارف برای خانواده محکوم .

تبصره ۱ : هرگاه محرز شود مرتکب جرم موضوع بند ۶ این ماده برای بار اول مرتکب این جرم شده و موفق به توزیع یا فروش آن هم نشده در صورتیکه میزان مواد بیش از صد گرم نباشد یا جمع شروط مذکور یا عدم احراز قصد توزیع یا فروش در داخل کشور با توجه به کیفیت و مسیر حمل ، دادگاه به حبس ابد و مصادره اموال به استثنا هزینه تامین زندگی متعارف برای خانواده محکوم ، حکم خواهد داد.

تبصره ۲: در کلیه موارد فوق چنانچه متهم از کارکنان دولت یا شرکتهای دولتی و شرکتهای و یا موسسات وابسته به دولت باشد علاوه بر مجازاتهای مذکور در این ماده به انفصال دائم از خدمات دولتی نیز محکوم خواهد شد.

ماده ۹: مجازاتهای مرتکبین جرایم مذکور در بندهای ۱ تا ۵ ماده ۸ برای بار دوم یک برابر و نیم مجازات مذکور در هر بند و برای بار سوم دو برابر میزان مقرر در هر بند خواهد بود مجازات شلاق برای بار دوم به بعد حداکثر ۷۴ ضربه شلاق می باشد. چنانچه در مرتبه چهارم مجموع مواد مخدر در اثر تکرار به ۳۰ گرم برسد مرتکب در حکم مفسد فی الارض است و به مجازات اعدام محکوم می شود. حکم اعدام در صورت مصلحت در محل زندگی محکوم و در ملاء عام اجرا خواهد شد. چنانچه مجموع مواد مخدر در مرتبه چهارم در اثر تکرار به سی گرم نرسد مرتکب به ۴۰ تا ۶۰ میلیون ریال جریمه نقدی ۱۰ تا ۱۵ سال حبس و ۳۰ تا ۷۴ ضربه شلاق محکوم می شود.

ماده ۱۰: حذف شد.

ماده ۱۱: مجازات اعدام به قاچاق مواد مخدر موضوع این قانون به طور مسلحانه اعدام است و حکم اعدام در صورت مصلحت در محل زندگی مرتکب در ملاء عام اجرا خواهد شد.

ماده ۱۲: هر کس مواد مخدر را به داخل زندان یا بازداشتگاه یا اردوگاه باز پروری و نگهداری معتادان وارد نماید، حسب مورد به اشد مجازاتهای مذکور در مواد ۴ تا ۹ محکوم می گردد و در صورتی که مرتکب از ماموران دولت باشد به انفصال دائم از مشاغل دولتی نیز محکوم میشود.

هرگاه در اثر سهل انگاری و مسامحه ماموران ، مواد مخدر به داخل این مراکز وارد شود ماموران
خاطی به تناسب ، به مجازات :

الف - تنزل درجه ب - انفصال موقت ج - انفصال دائم محکوم میشوند.

ماده ۱۳ : هرگاه کسی واحد صنعتی ، تجاری ، خدماتی و یا محل مسکونی خود را برای انبار
کردن ، تولید و یا توزیع مواد مخدر معد سازد و یا مورد استفاده قرار دهد و یا بدین منظور آنها را
در اختیار دیگری بگذارد و نیز هرگاه نماینده مالک با اطلاع یا اجازه وی مرتکب این امور شود
موافقت اصولی و پروانه بهره برداری واحد صنعتی یا جواز کسب واحد تجاری و خدماتی مربوط
لغو و واحد یا واحدهای مذکور در این ماده به نفع دولت ضبط میگردد.

ماده ۱۴ : هر کس به منظور استعمال مواد مخدر مکانی را دایر و یا اداره کند به ۵ تا ۱۰ میلیون
ریالجریمه نقدی و ۲۰ تا ۷۴ ضربه شلاق و یک تا دو سال حبس و انفصال دائم از خدمات دولتی
محکوم میشود مجازات تکرار این جرم ، ۲ تا ۴ برابر مجازات بار اول خواهد بود.

تبصره : در صورتی که مکان مذکور در این ماده واحد تولیدی یا تجاری و یا خدماتی باشد علاوه
بر مجازات مقرر در این ماده موافقت اصولی و پروانه بهره برداری واحد تولیدی و نیز پروانه
کسب واحد تجاری و خدماتی مربوط به مدت یک سال از اعتبار می افتد و در صورت تکرار
جرم ، واحد مذکور به نفع دولت ضبط می شود.

ماده ۱۵: اعتیاد جرم است ولی به کلیه معتادان اجازه داده می شود به مراکز که از طرف وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی مشخص میگردد مراجعه و نسبت به درمان و باز پروری خود اقدام نمایند.

تبصره ۱: معتادان مذکور در طول مدت درمان باز پروری از تعقیب کیفری جرم اعتیاد معاف می باشند.

تبصره ۲: هزینه های تشخیص، درمان و دارو و باز پروری توسط شخص معتاد براساس تعرفه های مصوب به واحدهای ذیربط پرداخت میشود و هزینه های مربوط به معتادان بی بضاعت هر ساله توسط دولت تامین خواهد شد.

تبصره ۳: دولت مکلف است برای احیا و ایجاد اردوگاههای بازپروری معتادین به مواد مخدر اقدام لازم را بعمل آورد.

ماده ۱۶: معتادان به مواد مخدر مذکور در دو ماده ۴ و ۸ به یک میلیون تا پنج میلیون ریال جزای نقدی و تا ۳۰ ضربه شلاق محکوم در صورت تکرار برای هر مرتبه هر بار تا ۷۴ ضربه شلاق محکوم خواهند شد در صورتیکه مرتکب از کارکنان دولت یا موسسات و با ارگانهای دولتی یا وابسته به دولت باشد علاوه بر مجازات جریمه نقدی و شلاق به انفصال دایم از خدمات دولتی محکوم میشود ولی چنانچه ثابت شد که محکوم ترک اعتیاد کرده است مجددا میتواند مراحل استخدام را طی کرده و مشغول خدمت در دستگاههای دولتی شود.

ماده ۱۷ : حذف شد.

ماده ۱۸ : حذف شد.

ماده ۱۹ : افراد غیر معتادی که مواد مخدر استعمال نمایند بر حسب نوع مواد به شرح ذیل مجازات می شوند :

۱- استعمال مواد مذکور در ماده ۴ به ۲۰ تا ۷۴ ضربه شلاق و یک تا پنج میلیون ریال جزای نقدی.

۲- استعمال مواد مذکور در ماده ۸ به ۵۰ تا ۷۴ ضربه شلاق و دو میلیون تا ده میلیون ریال جزای نقدی.

ماده ۲۰ : هر کس آلات و ادوات مخصوص تولید یا استعمال مواد مخدر را وارد کند ، بسازد ، خرید یا فروش کند ، علاوه بر ضبط آنها یک میلیون تا پنج میلیون ریال جزای نقدی و ده تا پنجاه ضربه شلاق محکوم میشود مرتکبین نگهداری ، اخفا یا حمل آلات و ادوات استعمال مواد مخدر ، علاوه بر ضبط آنها به ازای هر عدد ۱۰۰ تا ۵۰۰ هزار ریال جریمه نقدی یا ۵ تا ۲۰ ضربه شلاق محکوم می شود عتایق از شمول این ماده مستثنی می باشند.

ماده ۲۱ : هر کس متهم موضوع این قانون را که تحت تعقیب یا در حین دستگیری است عالماً و عامداً پناه یا فرار دهد و یا در پناه دادن یا فرار دادن او همکاری کند در هر مورد به یک پنجم تا یک دوم مجازات جرمی که متهم به آن افراد یا پناه داده است محکوم می شود. در مورد حبس ابد

و اعدام مرتکب به ترتیب به چهار تا ده سال حبس و ۱۰ تا ۱۵ سال حبس و از سی تا هفتاد و چهار ضربه شلاق محکوم می شود.

تبصره ۱: مجازات اقرای درجه یک متهم در هر حال بیش از یک دهم مجازات متهم اصلی نخواهد بود.

تبصره ۲: در صورتی که مرتکب از ماموران انتظامی و یا ماموران زندان و یا از ماموران قضایی باشد علاوه بر مجازات مذکور از خدمات دولتی نیز منفصل می شود.

ماده ۲۲: هر کس متهم موضوع این قانون را پس از دستگیری و نیز محکوم موضوع این قانون را پناه یا فرار دهد و یا فرار آنها همکاری و مشارکت نماید، به نصف مجازات متهم یا مجرم اصلی محکوم خواهد شد در مورد حبس ابد و اعدام مرتکب به ترتیب به ۱۰ سال و ۲۰ سال حبس و از ۳۰ تا ۷۴ ضربه شلاق محکوم میشود.

تبصره ۱: در صورتی که مرتکب از ماموران قضایی باشد به مجازات متهم یا مجرم اصلی و نیز انفصال از خدمات دولتی محکوم میشود به استثنای مورد اعدام که مجازات مامور، ۲۵ سال حبس و انفصال دایم از خدمات دولتی خواهد بود.

تبصره ۲: در موارد مشمول دو ماده ۲۱ و ۲۲ در صورتیکه متهم اصلی پس از دستگیری تبرئه شود اجرای احکام بلافاصله نسبت به ترخیص او اقدام و همچنین چنانچه متهم اصلی به جرم تخفیف محکوم گردد در هر صورت محکومیت پناه دهنده وفق ماده ۳۲ این قانون قابل تجدید نظر میباشد.

ماده ۲۳: هر کس عالما و عامدا به امحا یا اخفا ادله جرم مواد مخدر اقدام کند یک پنجم تا نصف مجازات متهم اصلی محکوم میشود در مورد حبس ابد مرتکب به چهار تا ده سال و در مورد اعدام به ۸ تا ۲۰ سال حبس محکوم میشود.

ماده ۲۴: هر یک از اعضای شورای اسلامی روستا موظف است به محض آگاهی از کشت خشخاش یا کوکا یا شاهدانه در حوزه روستا مراتب را کتبا به دهدار و نزدیکترین پاسگاه یا حوزه انتظامی اطلاع دهد فرماندهان پاسگاهها و حوزه های انتظامی موظفند فوراً و همزمان با گزارش موضوع به فرمانده بالاترین خود، به اتفاق دهدار یا بخشدار و نماینده شورای اسلامی روستا در محل کشت حاضر شوند و آن را امحا و صورتجلسه امر را تهیه کنند و همراه متهم یا متهمین به مراجع ذیصلاح قضایی تحویل نمایند.

تبصره: در صورتی که خشخاش یا کوکا یا شاهدانه در حوزه های شهری کشت یا روییده شده باشد مامورین (نیروی انتظامی، شهرداری، نیروی مقاومت بسیج منطقه) حسب مورد موظفند به محض آگاهی مراتب نزدیکترین پاسگاه انتظامی و یا پایگاه نیروی مقاومت بسیج منطقه اطلاع دهند و مسوولان مربوطه به اتفاق نماینده مرجع قضایی ذیصلاح وفق مقررات این ماده اقدام نمایند.

ماده ۲۵: اشخاص مذکور در ماده ۲۴ و تبصره آن در صورتی که بدون عذر موجه از انجام وظیفه خودداری یا کوتاهی کنند بار اول به شش ماه تا یک سال محرومیت از مشاغل دولتی و با دوم به انفصال دائم از خدمات دولتی محکوم می شوند. اعضای شورای اسلامی نیز بار اول به شش ماه تا یک سال و بار دوم برای همیشه از عضویت شوراهای اسلامی محروم میشوند.

ماده ۲۶: هر کس به قصد متهم کردن دیگری، مواد مخدر و یا آلات و ادوات استعمال آن را در محلی قرار دهد به حداکثر مجازات همان جرم محکوم خواهد شد.

ماده ۲۷: هرگاه شخصی دیگری را به منظور تعقیب در مراجع ذیصلاح، تعمداً و به خلاف واقع متهم به یکی از جرایم موضوع این قانون نماید به ۲۰ تا ۷۴ ضربه شلاق محکوم خواهد شد.

ماده ۲۸: کلیه اموالی که از راه قاچاق مواد مخدر تحصیل شده و نیز اموال متهمان فراری موضوع این قانون در صورت وجود ادله کافی برای مصادره، به نفع دولت ضبط و مشمول اصل ۵۳ اساسی در خصوص اموال دولتی نمی باشد.

تبصره: وسایل نقلیه ای که در درگیری مسلحانه از قاچاقچیان مواد مخدر بدست می آید دادگاه آن را به نفع سازمان عمل کننده ضبط می کند.

ماده ۲۹: دستگاه های ذیربط مکلفند جریمه ها و دیگر وجوه حاصل از اجرای این قانون را بحساب درآمد عمومی واریز نمایند. به منظور تامین اهداف طرح ملی مبارزه با مواد مخدر، دولت اعتبار مورد نیاز را یا اجرای برنامه های مصوب ستاد مبارزه با مواد مخدر را تحت همین عنوان، سالانه در لایحه بودجه کل کشور منظور می نماید.

تبصره: اعتبارات مصوب هر یک از دستگاههای موضوع این ماده، پس از تنظیم شرح طرحها و فعالیتهای اجرائی و تصویب ستاد، توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور اختصاص و مبادله موافقت نامه صورت خواهد پذیرفت.

ماده ۳۰: وسایط نقلیه ای که حامل مواد مخدر شناخته می شوند به نفع دولت ضبط و با تصویب ستاد مبارزه با مواد مخدر در اختیار سازمان کاشف قرار می گیرد. چنانچه حمل مواد مخدر بدون اذن و اطلاع مالک وسیله نقلیه صورت گرفته باشد وسیله نقلیه به مالک آن مسترد میشود. تبصره: کلیه افرادی که به هر نحو اقدام به ساخت، تعبیه یا جا سازی جهت عمل مواد مخدر در وسایل نقلیه می نمایند در صورت وقوع جرم به عنوان معاون در جرم ارتكابی و در غیر آن از سه ماه تا شش ماه حبس مورد از ده میلیون ریال تا پنجاه میلیون ریال جریمه نقدی محکوم می شوند. ماده ۳۱: محکومانی که قادر به پرداخت تمام یا بخشی از جریمه نقدی مورد حکم نباشند باید به ازای روزی ۱۰ هزار ریال در زندانهای نیمه باز و باز یا مرکز اشتغال و حرفه آموزی اقامت نمایند در صورتی که طرز کار و رفتار محکومان در مدت اقامت مذکور شایسته باشد به تقاضا و تشخیص مسوولان اداره مراکز و موافقت اجرای احکام، مبلغ فوق به ازای ۲۰ تا ۵۰ هزار ریال محاسبه می شوند.

تبصره ۱: تقسیط جزای نقدی مورد حکم پس از اجرای مدت حبس توسط اجرای احکام، منوط است به اخذ وثیقه ای معادل آن و تضمین معتبر از طرف تشخیص ثالث که مدت آن بیش از سه سال نباشد.

تبصره ۲: طول مدت حبس بدل از جزای نقدی بهر حال بیشتر از ده سال نخواهد بود. ماده ۳۲: احکام اعدامی که به موجب این قانون صادر میشود پس از تایید رییس دیوانعالی کشور و یا دادستان کل کشور قطعی و لازم الاجرا است در سایر موارد چنانچه حکم به نظر رییس دیوانعالی کشور و یا دادستان کل کشور در مظان آن باشد که بر خلاف شرع یا قانون است و یا

اینکه قاضی صادر کننده حکم صالح نیست رییس دیوان عالی کشور و یا دادستان کل کشور حق تجدید نظر و نقض حکم را دارند لکن وجود این حق مانع قطعیت و لازم الاجرا بودن حکم نیست.

ماده ۳۳: به منظور پیشگیری از اعتیاد و مبارزه با قاچاق مواد مخدر از هر قبیل اعم از تولید، توزیع، خرید، فروش و استعمال آنها و نیز موارد دیگری که در این قانون ذکر شده است ستادی به ریاست رییس جمهور تشکیل و کلیه عملیات اجرائی و قضایی و برنامه های پیشگیری و آموزش عمومی و تبلیغ علیه مواد مخدر در این ستاد متمرکز خواهد بود اعضای ستاد بشرح زیر می باشند:

۱- رییس جمهور.

۲- دادستان کل کشور.

۳- وزیر کشور.

۴- وزیر اطلاعات.

۵- وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

۶- وزیر آموزش و پرورش.

۷- رییس سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران.

۸- فرمانده نیروی انتظامی.

۹- سرپرست دادگاه انقلاب اسلامی تهران.

۱۰- سرپرست سازمان زندانها و اقدامات تامینی و تربیتی.

۱۱- فرمانده نیروی مقاومت بسیج.

۱۲- وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی.

تبصره ۱: رییس جمهور میتواند برای اداره جلسات ستاد مبارزه با مواد مخدر یک نفر به نماینده از جانب خود تعیین نماید.

تبصره ۲: برای پیشگیری از ارتکاب جرایم مواد مخدر، دولت موظف است هر سال بودجه ای برای این امر اختصاص و به دستگاههای ذیربط موضوع همین ماده ابلاغ نماید.

ماده ۳۴: به ستاد مبارزه با مواد مخدر اجازه داده میشود که براساس ضرورت به تهیه و تدوین آئین نامه های اجرائی مورد نیاز اقدام نماید.

ماده ۳۵: حذف شد.

ماده ۳۶: در کلیه مواردی که در این قانون مرتکبین علاوه بر مجازاتهای مقرر به مصادره کلیه اموال به استثنای هزینه تامین متعارف برای خانواده محکوم میشوند دادگاه مکلف است مشخصات دقیق اموال مصادره شده را به انضمام ریز اموالی که حسب نظر کارشناس یا خبره مستثنیات

محسوب شده دقیقاً در حکم یا در حکم اصلاحی قید نماید. تخلف از مقررات مذکور موجب تعقیب انتظامی و محکومیت از درجه ۴ به بالا میباشد.

تبصره : محاکم موظفند ، رونوشت کلیه احکام صادر شده را پس از قطعیت به ستاد مبارزه با مواد مخدر ارسال دارند.

ماده ۳۷ : طول مدت بازداشت موقت بهر حال بیش از ۴ ماه نخواهد بود چنانچه در مدت مذکور پرونده اتهامی منتهی به صدور حکم نشده باشد مرجع صادر کننده قرار مکلف به فک و تخفیف قرار تامین فوق میباشد مگر آنکه در جهات قانونی یا علل موجهی برای ارتقا قرار وجود داشته باشد که در این صورت با ذکر علل و جهات مزبور قرار ابقا می شود.

ماده ۳۸ : دادگاه می تواند در صورت وجود جهات مخففه مجازاتهای تعزیری مقرر در این قانون را نصف حداقل مجازات آن جرم تخفیف دهد در صورتی که مجازاتی فاقد حداقل باشد همان مجازات تا نصف تخفیف می یابد. میزان تخفیف در احکام حبس ابد ۱۵ سال خواهد بود و در مورد اعدام تقاضای عفو و تخفیف مجازات به کمیسیون عفو ارسال خواهد شد.

تبصره : کلیه محکومیتی که پس از صدور حکم به نحوی با نیروی انتظامی یا سازمان عمل کننده همکاری نمایند و اقدام آنها منجر به کشف شبکه ها گردد دادگاه صادر کننده رای میتواند نیروی انتظامی و یا سازمان عمل کنند براساس اسناد مربوط مجازات وی را ضمن اصلاح حکم سابق الصدور تا نصف تخفیف دهد.

ماده ۳۹ الحاقی : در تشدید مجازات بر اثر تکرار جرم در کلیه موارد مصرح در این قانون محکومیتها یا سوابق بعد از اجرای قانون مبارزه با مواد مخدر سال ۱۳۷۶ منوط اعتبار است.

ماده ۴۰ الحاقی : هر کس عالماً و عامداً به قصد تبدیل یا تولید مواد مخدر ، مبادرت به ساخت خرید ، فروش ، نگهداری ، حمل ، ورود ، صدور و عرضه مواد صنعتی و شیمیایی از قبیل انیدریداستیک ، اسید انتراتیلیک ، اسید فنیل استیک ، کلرو استیل و سایر مواد مندرج در جداول یک ضمیمه به ماده ۱۲ کنوانسیون مبارزه با قاچاق مواد مخدر و داروهای روانگردان مصوب میلادی ۱۹۹۸ و اصلاحات و الحاقات بعدی آن بنماید همچنین نسبت به ورود ، خرید ، فروش ، ساخت ، مصرف ، نگهداری یا صدور کدیین و متادون اقدام بنماید با رعایت تناسب و با توجه به مقدار مواد حسب مورد به مجازاتهای مقرر در ماده ۵ قانون مبارزه با مواد مخدر محکوم خواهد شد.

ماده ۴۱ : ساخت، تولید، خرید، فروش، ارسال، نگهداری، ورود، صدور مصرف و حمل مواد ممنوع حسب مورد برای مصارف پزشکی ، تحقیقاتی و صنعتی با مجوز وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی از شمول این قانون مستثنی است.

ماده ۴۲ : به قوه قضاییه اجازه داده میشود که بخشی از محکومان مواد مخدر را به جای زندان در اردوگاههای خاص (با شرایط سخت و عادی) نگهداری نماید دولت موظف است اعتبارات و تسهیلات و مقررات لازم برای تهیه و اداره این اردوگاهها در ظرف مدت یک سال تامین کند. تبصره ۱ : اداره این اردوگاهها به عهده قوه قضاییه است.

تبصره ۲ : دادگاهها می توانند به جای کیفر توقف در اردوگاهها را برای محکومین معین نمایند.

موادی از قانون برنامه سوم توسعه

ماده ۳۸ حمایت‌های بخش بیمه ای پیشگیری، توانبخشی و حمایتی برای نیازمندان، علاوه بر خدمات ویژه ای که در برنامه های بخش اشتغال، مسکن و آموزش برای گروه های نیازمند در نظر گرفته می شود مشتمل بر موارد ذیل است: پیشگیری از بروز آسیب‌های اجتماعی و معلولیت‌های جسمی و روانی برای آحاد جامعه. پرداخت سرانه بیمه درمان در چارچوب نظام بیمه همگانی خدمات درمانی. ...

ماده ۳۸

حمایت‌های بخش بیمه ای پیشگیری، توانبخشی و حمایتی برای نیازمندان، علاوه بر خدمات ویژه ای که در برنامه های بخش اشتغال، مسکن و آموزش برای گروه های نیازمند در نظر گرفته می شود مشتمل بر موارد ذیل است:

پیشگیری از بروز آسیب‌های اجتماعی و معلولیت‌های جسمی و روانی برای آحاد جامعه. پرداخت سرانه بیمه درمان در چارچوب نظام بیمه همگانی خدمات درمانی. فراهم آوردن تسهیلات لازم برای نگهداری افرادی که نیاز به سرپرستی و یا نگهداری دارند و فراهم آوردن زمینه بازتوانی و خواتکایی آنان.

پرداخت مستمری به نیازمندی که توان کار و فعالیت ندارند.

تبصره - کلیه نیازمندانی که برای تأمین معاش خود توان کار و فعالیت ندارند، براساس ضوابط مصوب دولت و مجلس شورای اسلامی از طریق کمیته امداد خمینی (ره) مشمول تمام خدمات حمایتی می گردند.

ماده ۴۳

به منظور بهبود ارایه خدمات به ایثارگران (خاواده معظم شهدا، مفقودین، اسرا و همچنین آزادگان، جانبازان و خانواده آنها) و سامان دهی خدمات قابل ارایه، طرح جامع خدمات به ایثارگران مشتمل بر نظام پرداخت و مستمری، خدمات درمانی و سایر خدمات توسط سازمانهای برنامه و بودجه و امور اداری و استخدامی کشور و نهادهای ذیربط تهیه و پس از تصویب هیأت وزیران از محل منابع داخلی نهادها و مؤسسات ذیربط و بودجه عمومی به اجرا در می آید. اختصاص بودجه عمومی منوط به عدم امکان اجرای طرح از منابع داخلی نهادهای ذیربط است. تبصره ۱- به منظور بهبود ارایه خدمات به محرومین و اقشار آسیب پذیر و ساماندهی متمرکز خدمات قابل ارایه به آنان کلیه خدمات حمایتی به محرومین و اقشار آسیب پذیر توسط کمیته امداد امام خمینی (ره) و کلیه خدمات توانبخشی به معلولین توسط سازمان بهزیستی انجام می شود.

تبصره ۲- اجرای مفاد این ماده در مورد نهادهای تحت نظر مقام معظم رهبری، پس از تأیید معظم له ممکن خواهد بود.

ماده ۴۴

به منظور پیشگیری و کاهش اثرات بلایای طبیعی و ایجاد آمادگی لازم در مردم و تعیین دقیق نقش و وظایف دستگاههای اجرایی، برای مقابله با حوادث و سوانح طبیعی جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران موظف است با هماهنگی وزارت کشور و نیروی مقاومت بسیج در حال امداد و نجات را با همکاری دستگاههای ذیربط تهیه و به تصویب هیأت وزیران برساند. این طرح مشتمل بر:

مدیریت بحران، آموزش و ایجاد آمادگی در مردم و نحوه مشارکت دستگاههای اجرایی، نقش صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران و رسانه های گروهی، اقدامات و عملیات اجرایی، منابع مالی و تدارکاتی و ... است.

تبصره - نیروی مقاومت بسیج به عضویت ستادهای حوادث غیرمترقبه کشور در می آید.

ماده ۴۶

الف - دولت مکلف است حداکثر تا پایان سال دوم برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران با انجام مطالعات و بررسی های کارشناسی اقدامات قانونی به منظور هدفمند نمودن پرداخت یارانه کالاهای اساسی شامل گندم، برنج، روغن نباتی، قند، شکر، پنیر، شیر، دارو، شیرخشک، کود، بذر، سم، حاملهای انرژی و سایر موارد را انجام دهد، به طوری

که از سال سوم برنامه مذکور، نظام پرداخت یارانه با کمیت مشخص در راستای تحقق اهداف ذیل متحول و تغییر یابد:

- منطقی کردن مصرف کالاهای یارانه ای و جلوگیری از قاچاق این نوع کالاها.
- تشویق و توسعه و سرمایه گذاری و حمایت از تولید داخلی کالاهای یارانه ای.
- کاهش سهم طبقات با درآمدهای بالا و افزایش سهم طبقات با درآمد پایین از یارانه ها.
- جایگزین نمودن تدریجی طرحهای رفاه اجتماعی بجای پرداخت یارانه.
- تأمین منابع برای سرمایه گذاری زیربنایی و محرومیت زدایی کشور و توسعه اشتغال.
- توسعه اشتغال مولد با اعطای وام از محل درآمدهای حاصل (به صورت وجود اداره شده).

ماده ۱۴۰

به منظور صدور سند مالکیت املاک واقع در بافت مسکونی روستاها، وزارت مسکن و شهرسازی (بنیاد مسکن انقلاب اسلامی) موظف است به نمایندگی از طرف روستاییان طی مدت برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران برای کلیه روستاهای بالای دویست (۲۰۰) خانوار و مراکز دهستانها نقشه تفکیکی وضع موجود روستاها را تهیه و به اداره ثبت اسناد و املاک ارسال نماید.

نقشه های تفکیکی تهیه شده نیاز به تأیید سایر مراجع دولتی ندارد و ادارات ثبت اسناد و املاک براساس آن به شرح زیر اقدام می نمایند:

۵ - خانواده های تحت پوشش کمیته امداد خمینی (ره) و سازمان بهزیستی از پرداخت هزینه عواض و مالیات و هرونه هزینه دیگر معاف می باشند.

ماده ۱۵۲

ب - به دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی اجازه داده می شود نسبت به برگزاری دوره های شبانه و دوره های خاص اقدام کرده و هزینه های مربوط را با تایید وزارتخانه های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و علوم، تحقیقات و فن آوری حسب مورد از داوطلبان اخذ و به خزانه واریز کنند. وجوه واریزی ضمن لوایح بودجه سنواتی در اختیار دستگاههای مربوط قرار می گیرد. برگزاری دوره های خاص نباید به منجر به صدور مدرک دانشگاهی گردد. جانبازان بالای بیست و پنج درصد (۲۵ درصد) به طور کامل، دانشجویان تحت پوشش کمیته امداد خمینی (ره) و سازمان بهزیستی تا سقف پنجاه درصد (۵۰ درصد) از پرداخت شهریه دوره های شبانه و دوره های خاص معاف می باشند.

ماده ۱۹۲

الف - به منظور افزایش کارایی و توسعه خدمات بهداشتی درمانی در کشور و ایجاد تسهیلات جهت دسترسی آحاد مردم به این خدمات و تعیین حدود تصدی بخش دولتی و غیردولتی اقدامات زیر انجام خواهد شد:

۵ - سازمان بهزیستی کشور مکلف است در جهت ساماندهی و توانبخشی بیماران روانی مزمن و سالمندان در سال اول برنامه سوم نسبت به تهیه، تدوین و اجرای طرح ساماندهی بیماران یاد شده اقدام نماید.

آیین نامه اجرایی بند فوق با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان برنامه و بودجه تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۹۳ - بند (ج)

ج - به منظور ارتقاء سطح کیفی و کمی خدمات توانبخشی و دسترسی آحاد مردم به این خدمات با هدف تساوی فرصتها و مشارکت معلولین در جامعه، مناسب سازی اماکن عمومی (خصوصی و دولتی) در طول برنامه سوم صورت می گیرد. و همچنین در طول برنامه سوم آسایشگاههایی برای بستری جانبازان زن اختصاص یافته و استفاده از آمبولانس برای جانبازان بالای هفتاد درصد (۷۰ درصد) قطع نخاع و اعصاب روان و شیمیایی به صورت رایگان منظور می گردد. آیین نامه اجرایی مربوط به این بند با همکاری وزارت مسکن و شهرسازی و سازمان بهزیستی کشور و سازمان برنامه و بودجه تهیه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۹۷ - بند ج «ب» و بند «ج»

ب - شورای اقتصاد در توزیع منابع اعتباری یارانه ها در مورد مواد غذایی پس از کسب نظر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی زمینه اجرای سبد مطلوب غذایی را فراهم خواهد کرد.

ج - به منظور رفع سوء تغذیه خانوارهای کم درآمد، یارانه کالاهای اساسی اعطایی به نیازمندان،

روستاییان و ساکنین مناطق کمتر توسعه یافته نسبت به سایرین افزایش می یابد.

جایگاه آسیب‌های اجتماعی در قوانین:

به موضوع آسیب‌های اجتماعی در قوانین مختلف بطور مستقیم و غیر مستقیم توجه شده که در ذیل به برخی از آنها اشاره می‌شود:

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

در قانون اساسی به موضوع آسیب‌های اجتماعی توجه شده که در ذیل به برخی از اصول آن اشاره می‌شود.

اصل دهم

از آنجا که خانواده واحد بنیادی جامعه اسلامی است، همه قوانین و مقررات و برنامه‌ریزی‌های مربوط باید در جهت آسان کردن تشکیل خانواده، پاسداری از قداست آن و استقرار روابط خانوادگی بر پایه حقوق و اخلاق اسلامی باشد.

اصل بیست و یکم

دولت موظف است حقوق زن را در تمام جهات با رعایت موازین اسلامی تضمین نماید و امور را انجام دهد.

- ایجاد زمینه‌های مساعد برای رشد شخصیت زن و احیای حقوق مادی و معنوی او

- حمایت مادران، به خصوص در دوران بارداری و حضانت فرزند و حمایت از کودکان بی

سرپرست.

- ایجاد دادگاه صالح برای حفظ کیان و بقای خانواده.

- ایجاد بیمه خاص بیوگان و زنان سالخورده و بی سرپرست.

اعطای قیومیت فرزندان به مادران شایسته در جهت غبطه آنها در صورت نبودن ولی شرعی.

اصل بیست و نهم

برخوررداری از تامین اجتماعی از نظر بازنشستگی، بیکاری، پیری، از کارافتادگی، بی سرپرستی، در راه ماندگی، حوادث، سوانح و نیاز به خدمات بهداشتی و درمانی و مراقبت‌های پزشکی به صورت بیمه و غیره حقی است همگانی.

دولت مکلف است طبق قوانین از محل درآمدهای عمومی و درآمدهای حامل از مشارکت مردم، خدمات و حمایت‌های مالی فوق را برای یک یک افراد کشور تامین کنند.

لایحه قانونی راجع به تشکیل سازمان بهزیستی کشور

در جهت تحقق مفاد ۲۱ و ۲۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و به منظور تأمین موجبات برنامه‌ریزی هماهنگی، نظارت و ارزشیابی و تهیه هنجارها و استانداردهای خدماتی و توسعه دامنه اجرای برنامه‌های بهزیستی در زمینه حمایت از خانواده‌های بی سرپرست و نیازمند ارائه خدمات مختلف به کودکان و تدارک امکانات پیشگیری و توان حرفه‌ای و اجتماعی معلولین جسمی و روانی و تجدید تربیت منحرفین اجتماعی و حمایت و نگهداری از کودکان و اطفال بی سرپرست و معلولین غیر قابل توانبخشی و سالمندان و آموزش نیروی انسانی خدمات بهزیستی و

توانبخشی و تامین موجبات تشویق، جلب مشارکت و فعالیت گروههای داوطلب و موسسات غیردولتی سازمان بهزیستی کشور تشیکل می شود.

سند چشم انداز توسعه بیست ساله کشور

در سند چشم انداز بیست ساله توسعه کشور در زمینه آسیب‌های اجتماعی بطور مستقیم و غیر مستقیم تاکیداتی شده است که از جمله آن می توان به موارد ذیل اشاره کرد.

مضمون اول سند

جامعه ایران در بیست سال آینده جامعه‌ای توسعه یافته متناسب با مقتضیات فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی و متکی بر اصول اخلاق و ارزش‌های اسلامی، و انقلابی با تاکید بر مردم سالاری دینی، عدالت اجتماعی، آزادی‌های مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان‌ها و بهره‌مند از امنیت اجتماعی و قضایی.

مضمون چهارم سند

جامعه ایران در بیست سال آینده جامعه‌ای است برخوردار از سلامت، رفاه، امنیت غذایی، تامین اجتماعی، فرصت‌های برابر، توزیع مناسب درآمد، نهاد مستحکم خانواده به دور از فقر و فساد و تبعیض.

سیاست‌های کلی برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در بخش‌های مختلف سیاست‌های کلی برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران نیز به موضوع سند آسیب‌های اجتماعی توجه شده که برخی از آنها عبارتند از:

بخش امور اجتماعی، سیاسی، دفاعی، امنیتی

- تلاش در جهت تحقق عدالت اجتماعی و ایجاد فرصت‌های برابر و ارتقای سطح شاخص‌هایی از قبیل آموزش، سلامت، تامین غذا، افزایش درآمد سرانه و مبارزه با فساد.
- تقویت نهاد خانواده و جایگاه زن در آن.
- فراهم کردن محیط رشد فکری و علمی و تلاش در جهت رفع دغدغه‌های شغلی، ازدواج، مسکن و آسیب‌های اجتماعی آنان.
- توسعه و نظم و امنیت عمومی و پیشگیری و مقابله موثر با جرائم و مفاسد اجتماعی و امنیتی از طریق تقویت و هماهنگی دستگاه‌های قضایی امنیتی و نظامی و توجه جدی در تخصیص منابع به وظایف مربوط به اعمال حاکمیت.

بخش امور فرهنگی، علمی و فناوری

- اعتلاء و عمق و گسترش دادن معرفت و بصیرت دینی بر پایه قرآن و مکتب اهل بیت (ع).
- استوار کردن ارزشهای انقلاب اسلامی در اندیشه و عمل.

- تقویت فضایل اخلاقی و روحیه ایثار و امید به آینده.
- برنامه ریزی برای بهبود رفتارهای فردی و اجتماعی.
- قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۴-۱۳۸۸):
- در فصل هشتم قانون برنامه چهارم توسعه با عنوان ارتقای امنیت انسانی و عدالت اجتماعی در ماده ۹۷ درخصوص محورهای آسیب‌های اجتماعی چنین آمده است که:
- الف- ارتقای سطح بهداشت روان، گسترش خدمات مددکاری اجتماعی، تقویت بنیان خانواده و توانمندسازی افراد و گروه‌های در معرض آسیب.
- ب- بسط و گسترش روحیه نشاط و شادابی، امیدواری، اعتماد اجتماعی و تعمیق ارزش‌های دینی و هنجارهای اجتماعی.
- ج- شناسایی نقاط آسیب خیز و بحران زای اجتماعی در بافت شهری و حاشیه شهرها و تمرکز بخشیدن حمایت‌های اجتماعی، خدمات بهداشتی درمانی، مددکاری، مشاوره اجتماعی، حقوقی و برنامه‌های اشتغال حمایت شده، با اعمال راهبرد همکاری بین بخشی و سامانه مدیریت آسیب-های اجتماعی در مناطق یاد شده.
- د- پیشگیری اولیه از بروز آسیب‌های اجتماعی از طریق اصلاح برنامه‌های درسی دوره آموزشی عمومی و پیش بینی آموزش‌های اجتماعی و ارتقای مهارت‌های زندگی.
- ه- خدمات رسانی به موقع به افراد در معرض آسیب‌های اجتماعی با مشارکت سازمان‌های غیردولتی.
- و- باز توانی آسیب دیدگان اجتماعی و فراهم نمودن زمینه بازگشت آنها به جامعه.

قانون ساختار نظام جامع و تامین اجتماعی

در برخی از مواد و تبصره‌های این قانون نیز به موضوع آسیب‌های اجتماعی توجه شده است که عبارتند از:

ماده ۱: در اجرای اصل بیست و نهم و همچنین بندهای دو و چهار اصل بیست و یکم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و در جهت انسجام کلان سیاست‌های رفاهی که به منظور توسعه عدالت اجتماعی و برای حمایت از همه افراد کشور در برابر رویدادهای اجتماعی، اقتصادی، طبیعی و پیامدهای آن نظام جامع تامین اجتماعی با رعایت شرایط و مفاد این قانون و از جمله برای امور زیر برقرار می‌گردد.

بند "د": در راه ماندگی، بی سرپرستی و آسیب‌های اجتماعی.

ماده ۴: **بند "ب":** هماهنگی بخش‌های مختلف دولت در راستای پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی.

بند "ی": تامین خدمات پیشگیری از بروز یا تشدید معلولیتها و آسیب‌های اجتماعی در گروه‌های هدف تحت پوشش دادن آنها در سه سطح پیشگیری، درمان و توانبخشی.

ماده ۹: **بند "د":** سیاست پیشگیری اعمال این سیاست شامل هر سه حوزه بیمه‌ای حمایتی، امدادی می‌باشد و مطابق آن بر ضرورت هماهنگی با سایر دستگاه‌های موثر تاکید می‌شود به نحوی که تلاش برای پیشگیری از ظهور یا گسترش انحرافات و مشکلات اجتماعی به عنوان یک سیاست هماهنگی فرابخشی مبنای عمل قرار گیرد.

پیوست یک:

ماده ۹۷ برنامه توسعه چهارم:

دولت مکلف است به منظور پیشگیری و کاهش آسیب‌های اجتماعی، نسبت به تهیه طرح جامع و کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی، با تاکید بر پیشگیری از اعتیاد به مواد مخدر، مشتمل بر محورهای زیر اقدام نماید.

الف- ارتقای سطح بهداشت روان، گسترش خدمات مددکاری اجتماعی، تقویت بنیان خانواده و توانمند سازی افراد و گروه‌های در معرض آسیب.

ب- بسط و گسترش روحیه نشاط، شادابی، امیدواری، اعتماد اجتماعی، و تعمیق ارزشهای دینی و هنجارهای اجتماعی.

ج- شناسائی نقاط آسیب خیز و بحران زای اجتماعی در بافت شهری و حاشیه شهرها و تمرکز بخشیدن حمایت‌های اجتماعی، خدمات بهداشتی- درمانی، مددکاری مشاوره اجتماعی و حقوقی و برنامه‌های اشتغال حمایت شده با اعمال راهبرد همکاری بین بخشی و سامانه مدیریت آسیب- های اجتماعی در مناطق یاد شده.

د- پیشگیری اولیه از بروز آسیب‌های اجتماعی از طریق اصلاح برنامه‌های درسی دوره آموزش عمومی و پیش بینی آموزش‌های اجتماعی و ارتقای مهارت‌های زندگی.

ه- خدمات رسانی بموقع به افراد در معرض آسیب‌های اجتماعی با مشارکت سازمانهای غیر دولتی.

- و- بازتوانی آسیب دیدگان اجتماعی و فراهم نمودن زمینه بازگشت آنها به جامعه.
- ز- تهیه طرح ملی مبارزه با مواد مخدر و روانگردان بر اساس محورهای ذیل:
- ۱- پیشگیری از اعتیاد به مواد مخدر و قاچاق آن با استفاده از تمام امکانات و توانمندیهای ملی
 - ۲- در اولویت قرار دادن استراتژی کاهش آسیب و خطر، کاردرمانی، آموزش مهارتهای زندگی سالم، روان درمانی، درمان اجتماع مدار معتادان و بهره گیری از سایر یافته‌های علمی و تجارب جهانی در اقدام و برنامه ریزی‌های علمی.
 - ۳- جلوگیری از تغییر الگوی مصرف مواد مخدر به داروهای شیمیایی و صنعتی.
 - ۴- جلوگیری از هر گونه تطهیر عواید ناشی از فعالیت‌های مجرمانه مواد مخدر و روان گردانها.
 - ۵- به کار گرفتن تمام امکانات و توانمندیهای ملی برای مقابله با حمل و نقل و ترانزیت مواد مخدر و همچنین عرضه و فروش آن در سراسر کشور.
 - ۶- تقویت نقش مردم و سازمانهای غیر دولتی در امر پیشگیری و مبارزه با اعتیاد.
- ح- تداوم اجرای طرح ساماندهی و توانبخشی بیماران روانی مزمن با پوشش حداقل هفتاد و پنج درصد (۷۵٪) جمعیت هدف در پایان برنامه.
- ط- تداوم اجرای طرح ساماندهی و توانبخشی سالمندان با پوشش حداقل بیست و پنج درصد (۲۵٪) جمعیت هدف.
- ی- تهیه و تدوین طرح جامع توانمند سازی زنان خود پرست و سرپرست خانوار با همکاری سایر زنان سازمان‌ها و نهادهای ذیربط و تشکلهای غیر دولتی و تصویب آن در هیات وزیران.

قانون حمایت از کودکان بدون سرپرست

هر زن و شوهر مقیم ایران می توانند با توافق یکدیگر طفلی را با تصویب دادگاه و طبق مقررات این قانون سرپرستی نمایند.

ماده ۱: هر زن و شوهر مقیم ایران می توانند با توافق یکدیگر طفلی را با تصویب دادگاه و طبق مقررات این قانون سرپرستی نمایند.

ماده ۲: این سرپرستی به منظور تامین منافع مادی و معنوی طفل برقرار می گردد ولی در هر حال از موجبات ارث نخواهد بود.

ماده ۳: تقاضانامه سرپرستی باید مشترکا از طرف زن و شوهر تنظیم و تسلیم دادگاه شود و دادگاه در صورت احراز شرایط ذیل قرار سرپرستی طفل را برای دوره آزمایشی صادر می کند.

الف- پنج سال تمام از تاریخ ازدواج آنان گذشته و از این ازدواج صاحب فرزند نشده باشند.

ب- سن یکی از زوجین حداقل ۳۰ سال تمام باشد.

ج- هیچ یک از زوجین دارای محکومیت جزایی موثر به علت ارتکاب جرایم عمدی نباشند.

د- هیچ یک از زوجین محجور نباشند.

ه- زوجین دارای صلاحیت اخلاقی باشند.

و- زوجین یا یکی از آنها دارای امکان مالی باشند.

ز- هیچ یک از زوجین مبتلا به بیماری های واگیر صعب العلاج نباشند.

ح- هیچ یک از زوجین معتاد به الکل یا مواد مخدر و سایر اعتیادات مضر نباشند.

تبصره ۱: باردار شدن زوجه با تولد کودک در خانواده سرپرست در دوران آزمایشی یا پس از صدور حکم موجب فسخ سرپرستی نخواهد بود.

تبصره ۲: هرگاه زوجین به دلایل پزشکی نتوانند صاحب فرزند شوند دادگاه می تواند آنان را از شرایط بند الف و ب این ماده معاف نماید.

ماده ۴: قبل از صدور حکم سرپرستی دادگاه با کسب نظر موسسه یا شخصی که کودک تحت سرپرستی موقت اوست طفل را با صدور قرار دوره آزمایشی به مدت شش ماه به زوجین سرپرست خواهد سپرد.

عدم موافقت افراد یا موسسات مذکور در صورتی که به تشخیص دادگاه به مصلحت کودک نباشد قابل ترتیب اثر نخواهد بود. در مدت دوره آزمایشی دادگاه مجاز است بنا به تقاضای دادستان یا انجمن ملی حمایت کودکان یا موسسه ای که طفل قبلا در آنجا تحت سرپرستی بوده است و یا راسا در اثر تحقیق به وسایل مقتضی دیگر قرار صادره را فسخ نماید.

زوجین سرپرست در مدت آزمایشی حق دارند انصراف خود را اعلام کنند و در این صورت دادگاه قرار صادر را فسخ خواهد نمود.

تبصره: قرار دادگاه در مورد برقراری دوره آزمایشی و فسخ آن فقط قابل رسیدگی پژوهشی است.

ماده ۵: دادگاه در صورتی حکم سرپرستی صادر خواهد نمود که درخواست کنندگان سرپرستی به

کیفیت اطمینان بخشی در صورت فوت خود هزینه تربیت و نگاهداری و تحصیل طفل را تا

رسیدن به سن بلوغ تامین نمایند.

تبصره : هرگاه وجوه یا اموالی از طرف زوجین سرپرست به طفل تحت سرپرستی صلح شده باشد در صورت فوت طفل وجوه و اموال مذکور از طرف دولت به زوجین سرپرست تملیک خواهد شد.

ماده ۶ : طفلی که برای سرپرستی سپرده می شود باید دارای شرایط زیر باشد:

الف- سن طفل از ۱۲ سال تمام کمتر باشد.

ب- هیچ یک از پدر یا جد پدری یا مادر طفل شناخته نشده یا در قید حیات نباشند. و یا کودکانی باشند که به موسسه عام المنفعه سپرده شده و سه سال تمام پدر یا مادر یا جد پدری او مراجعه نکرده باشند.

تبصره : کسانی که کودکان واجد شرایط را قبل از تصویب این قانون تحت سرپرستی گرفته اند در صورتی که از جهات اخلاقی و مادی واجد شرایط باشند به تشخیص دادگاه نسبت به سایر متقاضیان در مورد این کودکان حق تقدم دارند و در این حالت شرط سن نیز برای طفل و سرپرستی او رعایت نخواهد شد.

ماده ۷ : دادگاه صلاحیت دار برای رسیدگی به کلیه امور مربوط به این قانون حمایت خانواده محل اقامت درخواست کننده است.

ماده ۸ : دادگاه از نظر رسیدگی به امور سرپرستی موضوع این قانون تابع مقررات قانون حمایت خانواده است.

ماده ۹ : احکام صادر در کلیه امور مربوط به سرپرستی قابل پژوهشی و فرجامی است.

ماده ۱۰ : متقاضیان می توانند با تصویب دادگاه و رعایت مقررات این قانون کودکان متعددی را

سرپرستی نمایند.

ماده ۱۱: وظایف و تکالیف سرپرست و طفل سرپرستی او از لحاظ نگاهداری و تربیت و نفقه و احترام نظیر حقوق و تکالیف اولاد و پدر و مادر است.

تبصره: اداره اموال و نمایندگی قانون طفل صغیر به عهده سرپرست خواهد بود مگر آن که دادگاه ترتیب دیگری اتخاذ نماید.

ماده ۱۲: در مواردی که اختلاف زناشویی زوجین سرپرست منجر به صدور گواهی عدم امکان سازش می شود دادگاه در مورد طفل تحت سرپرستی به ترتیب مقرر در قانون حمایت خانواده اقدام خواهد کرد.

ماده ۱۳: مقررات قانون احوال شخصیه ایرانیان غیر شیعه در مورد فرزندخواندگی به اعتبار خود باقی است.

ماده ۱۴: مفاد حکم قطعی سرپرستی به اداره ثبت احوال ابلاغ و در اسناد سجلی زوجین سرپرست و طفل درج شناسنامه جدیدی برای طفل با مشخصات زوجین سرپرست و نام خانوادگی زوج صادر خواهد شد.

ماده ۱۵: خروج طفل صغیری که برای سرپرستی به کسی سپرده شده در دوره آزمایشی از کشور منوط به موافقت دادستان محل خواهد بود.

ماده ۱۶: سرپرستی که به موجب این قانون برقرار می شود فقط در مورد ذیل قابل فسخ است.

تقاضای دادستان در صورتی که سو رفتار یا عدم اهلیت و شایستگی هر یک از زوجین سرپرست برای نگاهداری و تربیت طفل تحت سرپرستی محرز باشد.

تقاضای سرپرست در صورتی که سو رفتار طفل برای هر یک از آنان غیر قابل تحمل باشد همچنین در موردی که سرپرست قدرت و استطاعت برای تربیت و نگاهداری طفل را از دست داده باشد.

توافق طفل بعد از رسیدن به سن کبر با زوجین سرپرست یا موافقت زوجین سرپرست با پدر و مادر واقعی طفل صغیر.

ماده ۱۷: قبل از صدور حکم فسخ سرپرستی دادگاه در هر مورد سعی خواهد نمود که اقدامات لازم را در جهت سرپرستی به عمل آورد. در صورت صدور حکم فسخ سرپرستی و قطعیت آن مراتب به وسیله دادگاه صادرکننده حکم برای تصحیح شناسنامه و اسناد مربوط به اداره ثبت احوال می شود.

آیین نامه مصوبه شورای عالی اداری در خصوص ساماندهی متکدیان

در هشتاد و دومین جلسه شورای عالی اداری در تاریخ ۸۷/۲/۱۵ آیین نامه ای به منظور اصلاح ساختار و ایجاد هماهنگی در فعالیت دستگاههای اجرایی و ارتقاء کارایی و بهبود روشهای مربوط به مبارزه با تکدی و جمع آوری، شناسایی و تعیین وضعیت افراد بی سرپرست، گمشده، متواری، در راه مانده و موارد مشابه و همچنین تنظیم وظایف دستگاههای عمومی و دولتی در این امور، تصویب شد.

این شورا بنا به پیشنهاد مشترک معاونت حقوقی و امور مجلس ریاست جمهوری، سازمان برنامه و بودجه، سازمان امور اداری و استخدامی و وزارت کشور آیین نامه زیر را تصویب کرد.

ماده ۱ - تعاریف و اصطلاحات به کار رفته در این مصوبه به قرار زیر است:

الف - مجتمع اردوگاهی: محلی است که زیر نظر فرمانداری در شهرهای بزرگ تشکیل می شود و مسئولیت نگاهداری موقت، شناسایی وضعیت، گروه بندی و تعیین تکلیف افراد موضوع این مصوبه را به عهده دارد.

ب - افراد مشمول مصوبه: عبارتند از افراد معلول و ناتوان (اعم از جسمی و ذهنی) بی سرپرست، مجهول الهویه، در راه مانده، گمشده، متواری، افراد نیازمند غیرحرفه ای، متکدیان و ولگردان حرفه ای.

ج - شهرهای بزرگ: شهرهایی که مطابق آخرین سرشماری مرکز آمار ایران بیش از پانصد هزار نفر جمعیت داشته باشد.

تبصره: - شهرهایی که طبق سرشماری یاد شده بین ۲۰۰ تا ۵۰۰ هزار نفر جمعیت داشته باشند، حسب نظر استاندار و حسب شرایط محلی مشمول این تعریف خواهند بود.

ماده ۲ - در هر یک از شهرهای بزرگ، نسبت به ایجاد مجتمع اردوگاهی اقدام خواهد شد و سازمان های مسئول (دادگستری استان، نیروی انتظامی، سازمان بهزیستی، کمیته امداد امام خمینی (ره) اداره کار و امور اجتماعی و شهرداری) نماینده تام الاختیار خود را به مجتمع های مزبور برای انجام وظایف دستگاه متبوع معرفی خواهند کرد.

تبصره: تأمین محل و امکانات و تجهیزات اولیه مورد نیاز اردوگاه از طریق شهرداری صورت خواهد گرفت و در صورت ضرورت به تشخیص استاندار، از سایر امکانات و اعتبارات استان نیز استفاده خواهد شد. اعتبارات مورد نیاز مجتمع های اردوگاهی از محل بودجه عمومی و کمک های مردمی تأمین خواهد شد.

ماده ۳ - شهرداری موظف است نسبت به شناسایی و جمع آوری و تحویل افراد موضوع این مصوبه به مجتمع اردوگاهی اقدام نماید. نیروی انتظامی در این مورد همکاری لازم را با شهرداری به عمل خواهد آورد:

ماده ۴ - مسئول مجتمع اردوگاهی توسط فرماندار تعیین می شود. مجتمع اردوگاهی مکلف است پس از تحویل گرفتن افراد موضوع این مصوبه، نسبت به نگهداری موقت، شناسایی وضعیت و طبقه بندی آنها در یکی از گروههای زیر اقدام نماید:

الف - افراد متهم به ارتکاب جرم، اعم از متکدیان و ولگردان حرفه ای

ب - افراد بی سرپرست و مجهول الهویه

ج - افراد گمشده؛ در مانده و متواری

د - افراد معلول و ناتوان (اعم از جسمی و ذهنی)

ه - افراد نیازمند غیرحرفه ای

ماده ۵ - چنانچه صدور قرار یا رأی قضایی برای هر یک از افراد موضوع این مصوبه ضرورت داشته باشد، مسئولیت امر به عهده دادگستری، استان (دادگاه) است. دادگستری استان می تواند نسبت به تعیین قاضی مستقر در مجتمع اردوگاهی به منظور تسریع در رسیدگی اقدام نماید.

ماده ۶ - سازمان بهزیستی موظف است افراد بی سرپرست، ناتوان و معلول و سالمندان نیازمند را تحویل بگیرد و در اماکن مناسب نگهداری نماید و تحت آموزش قرار دهد. همچنین پوششهای حمایتی لازم را تا ایجاد شرایط و زمینه مناسب برای بازگشت به زندگی عادی ایجاد نماید.

ماده ۷ - کمیته امداد امام خمینی (ره) موظف است ضمن هماهنگی با مسئول مجتمع اردوگاهی، پوشش حمایتی و هدایتی لازم را برای افراد نیازمند، گمشده متواری و درمانده برقرار کند و شرایط و زمینه بازگشت آنان به زندگی عادی را فراهم نماید.

ماده ۸ - وزارت کار و امور اجتماعی موظف است افراد مستعد و دارای توان کار موضوع این مصوبه را که از طرف مجتمع اردوگاهی و یا کمیته امداد امام (ره) بهزیستی و سازمان زندانها و اقدامات تأمینی معرفی می شوند، به طور رایگان تحت پوشش آموزشهای فنی و حرفه ای مناسب قرار دهد و جهت تأمین اشتغال متکدیان که دوره های مربوط را طی نموده اند، برنامه ریزیهای اجرایی لازم را از طریق مراکز کاریابی و صندوق فرصتهای شغلی به عمل آورد.

ماده ۹ - افراد موضوع این مصوبه در صورتی که پس از انجام اقدامات پیش بینی شده در موارد (۶ و ۷ و ۸) به تکدی پردازند، پس از جمع آوری به عنوان متهم جهت تعیین تکلیف در اختیار مراجع قضائی قرار خواهند گرفت.

ماده ۱۰ - وزارت کشور موظف است نظام آماری متمرکز ثبت و دستیابی بهنگام به سوابق متکدیان را ایجاد و تصدی نماید. نیروی انتظامی و دیگر دستگاههای مسئول موظفند اطلاعات مورد نیاز وزارت کشور را بر اساس ضوابطی که آن وزارتخانه ابلاغ می نماید در اختیار وزارت کشور قرار دهند.

ماده ۱۱ - سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران موظف است به منظور توجیه و آشنایی جامعه با تبعات مختلف تکدی و جلب مشارکت مردم در مبارزه با این پدیده و نیز معرفی تجربه های موفق مردمی، برنامه ریزی و اقدامات لازم را انجام دهد.

ماده ۱۲ - سازمان برنامه و بودجه موظف است برای تأمین اعتبارات مورد نیاز اجرای طرح، اقدام لازم به عمل آورد.

ماده ۱۳ - به منظور پیگیری، ایجاد هماهنگی و نظارت بر اجرای این مصوبه، ستادی در هر استان با مسئولیت معاون سیاسی - امنیتی استاندار و عضویت فرماندار شهرستان محل استقرار مجتمع، رئیس سازمان برنامه و بودجه، شهردار مرکز استان، مدیرکل کار و امور اجتماعی، رئیس مرکز صدا و سیما، فرمانده نیروی انتظامی منطقه، مدیرکل بهزیستی، سرپرست کمیته امداد خمینی (ره) و رئیس دادگستری استان تشکیل می شود. تصمیمات ستاد بعد از تایید استاندار برای دستگاههای اجرایی مربوط لازم الاجراست.

تبصره: ستاد، فعالیت موسسات خیریه و کمکهای مردمی را محوریت کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی، به منظور عدم پرداخت مستقیم به متکدیان، سازماندهی نموده در راستای پیشگیری از این ناهنجاری اجتماعی اقدامات تبلیغی و ارشادی لازم را برنامه ریزی خواهد نمود.

ماده ۱۴ - وظایف دستگاهها در مبارزه با تکدی و رسیدگی به افراد موضوع این مصوبه در سایر شهرها به ترتیبی است که در این مصوبه تعیین شده است و صرفاً انجام وظایف مقرر در مورد مجتمع اردوگاهی بر عهده مجتمع نزدیکترین شهر بزرگ استان است.

ماده ۱۵ - وزارت کشور مسئول اجرای این مصوبه است و گزارشهای لازم را در دوره های زمانی شش ماهه به هیأت وزیران و دبیرخانه شورای عالی اداری ارائه خواهد نمود.

محمد باقریان

معاون رئیس جمهور و دبیر شورای عالی اداری

دو اصل از قانون اساسی

اصول ۲۱ و ۲۹

اصل ۲۱ - حقوق زنان دولت موظف است حقوق زن را در تمام جهات با رعایت موازین اسلامی تضمین نماید و امور زیر را انجام دهد:

۱. ایجاد زمینه‌های مساعد برای رشد شخصیت زن و احیای حقوق مادی و معنوی او.
۲. حمایت مادران، بالخصوص در دوران بارداری و حضانت فرزند، و حمایت از کودکان بی سرپرست.
۳. ایجاد دادگاه صالح برای حفظ کیان و بقای خانواده.
۴. ایجاد بیمه خاص بیوگان و زنان سالخورده و بی سرپرست.
۵. اعطای قیمومت فرزندان به مادران شایسته در جهت غبطه آنها در صورت نبودن ولی شرعی.

اصل ۲۹

برخوررداری از تأمین اجتماعی از نظر بازنشستگی، بیکاری، پیری، ازکارافتادگی، بی سرپرستی، درراه ماندگی، حوادث و سوانح، نیاز به خدمات بهداشتی درمانی و مراقبت‌های پزشکی به صورت بیمه و غیره، حقی است همگانی. دولت موظف است طبق قوانین از محل درآمدهای عمومی و درآمدهای حاصل از مشارکت مردم، خدمات و حمایت‌های مالی فوق را برای یک یک افراد کشور تأمین کند.